GREENPEACE

Magazine

Herfst/winter
2023

In dit nummer

18 HIER ZIJN WE TROTS OP

Campaigners Maarten de Zeeuw, Roos Benard, Sigrid Deters en Tom Grijsen blikken terug en vooruit op mooie successen en nieuwe uitdagingen.

4 NAAR DE STEMBUS

Wat deden politieke partijen met de klimaat- en natuurpunten die Greenpeace graag in hun programma's zou zien?

8 WETENSCHAPPERS IN ACTIE

Maak kennis met onze Science Unit. Deze twee wetenschappers helpen Greenpeace al jarenlang om campagnes te winnen.

16 UITSPRAAK ARCTIC 30

Faiza Oulahsen ziet een krachtig signaal in een tijd van ongekend hard optreden tegen klimaatactivisten.

19 SCHATTEN IN DE DIEPZEE

Deze *adorable flapjack octopus* heeft geen stem in de beslissing over het toestaan van diepzeemijnbouw.

WIJZE WOORDEN

'We moeten veel minder autorijden en vliegen', las ik in een ontroerend Volkskrant-interview met een 100-jarige Eindhovenaar.

Hij behoort tot een generatie die nog meemaakte hoe natuur moest wijken voor de eerste snelwegen. 'Dit zijn de wijze woorden van een oude man. Ik ben benieuwd welke oplossingen er komen, die zou ik graag meemaken.'

Aan hem zal ik denken als ik op 22 november ga stemmen. Want het voortbestaan van talloze planten en dieren staat op het spel en miljoenen mensen lijden nu al onder de gevolgen van de klimaatcrisis. Wetenschappers geven ons nog tot 2030 om het roer drastisch om te gooien. Deze verkiezingen vinden dus plaats in het beslissende decennium voor de grootste strijd die de mensheid ooit heeft gevoerd.

Greenpeace kon dankzij uw steun bij vrijwel alle partijen aandringen op een sterk én rechtvaardig klimaat- en natuurbeleid (zie pagina's 4 en 5). Het is uiteraard aan u om te bepalen hoe groen een partij is. Ik hoop dat we met ons allen kiezen voor echte verandering en een groene toekomst. Zodat iemand die vandaag wordt geboren over 100 jaar in de krant kan zeggen: 'Die historische omslag naar een ecologische samenleving heb ik als jong kind meegemaakt.'

ANDY PALMEN

Directeur Greenpeace Nederland

Teken de petitie! **ACT.GP/EXTREEMWEER-GPM**

EXTREEM WEER IS DE NOODKREET VAN DE AARDE

© Renaud Philippe / Greenpeace

Een brandweerman op verkenning tijdens een bosbrand in Quebec, Canada, deze zomer.

Van Griekenland tot Algerije en Canada: over de hele wereld woedden de ergste bosbranden ooit. Juli was wereldwijd de heetste maand ooit gemeten en 2023 wordt mogelijk het heetste jaar. Overstromingen en stormen maakten tienduizenden slachtoffers in Libië en verwoestten huizen en mensenlevens in onder meer Mexico, Slovenië en Marokko. Ongekende droogte maakt het leven nu al onmogelijk in de Hoorn van Afrika en zet de voedselzekerheid op het spel in de Filipijnen en Argentinië. Klimaatverandering is hier en nu en brengt extreme weersomstandigheden met zich mee, zoals internationale wetenschappers opnieuw vaststelden. We moeten de klimaatcrisis nu een halt toeroepen, stoppen met fossiele brandstoffen en overstappen op groene energie. Samen met u roepen we de politiek op om grote vervuilers niet langer uit de wind te houden.

600.000

mensen trokken op 15, 16 en 17 september wereldwijd de straat op, voorafgaand aan een VN-klimaattop in New York. Ze riepen wereldleiders op een einde te maken aan het tijdperk van fossiele brandstoffen. Met meer dan 700 betogingen in meer dan 60 landen op alle continenten, is de wereldwijde klimaatbeweging diverser en sterker dan ooit.

Weggeefactie

Wilt u kans maken op een van de vijf exemplaren van het boek *Tussen de rails - De 35 mooiste treinreizen van Europa* van reisjournalist Sander Groen?

Stuur dan vóór 8 december een e-mail naar redactie@greenpeace.nl.
Alleen de winnaars ontvangen bericht.

NIEUWE DUO-DIRECTEUR GREENPEACE NEDERLAND

© Bram Willems / Greenpeace

Marieke Vellekoop is per 1 oktober aangetreden als directeur van Greenpeace Nederland. Daarmee hebben we weer een duo-directie.

Andy Palmen was sinds september 2022 in zijn eentje directeur, na het vertrek van Anna Schoemakers. Marieke was tot haar overstap naar Greenpeace managing director bij de Vrije Academie. Ze maakt zich net als veel mensen zorgen over klimaatverandering en wil iedereen die zich machteloos voelt in staat stellen van zich te laten horen.

'Greenpeace heeft al zo'n fantastische achterban, van jonge klimaatstakers tot demonstrerende opa's en oma's en van omwonenden van vervuilende fabrieken tot wetenschappers. Iedereen kan zich aansluiten. Samen kunnen we het verschil maken en overheden en tegenstribbelende bedrijven in beweging krijgen. Ik kijk ernaar uit.'

TOPDRUKTE IN VERKIEZINGSTIJD

© Bram Willems / Greenpeace

Arabella Bosscher

Op 22 november gaan we naar de stembus voor de Tweede Kamerverkiezing. Greenpeace heeft zich sterk gemaakt voor ambitieuze verkiezingsprogramma's. Superbelangrijk, want die bepalen straks het regeerakkoord.

DOOR **JACQUELINE SCHUILING**

Arabella Bosscher heeft een bomvolle agenda als Greenpeace Magazine haar spreekt. Prinsjesdag staat voor de deur en de meeste verkiezingsprogramma's zijn net gepubliceerd. Dat betekent topdrukte voor de politiek campagneleider van Greenpeace. Wat hebben de verschillende partijen gedaan met de punten die zij namens Greenpeace onder hun aandacht bracht?

Arabella heeft een lange staat van dienst in politiek Den Haag. Ze onderhoudt contacten met alle partijen die iets kunnen en willen bijdragen aan een rechtvaardig klimaatbeleid en de bescherming van onze kwetsbare natuur. 'Greenpeace is volstrekt onafhankelijk. We zullen nooit een specifieke partij of kandidaat ondersteunen of juist tegenwerken. Integendeel. Zo hebben we voor deze verkiezingen tien klimaat-en tien natuurbeschermingspunten opgesteld die we, linksom of rechtsom, graag in de verkiezingsprogramma's willen terugzien. Elke partij kreeg van ons informatie over de punten die het meest aansluiten bij hun politieke inzet.'

STIKSTOF EN HET KLIMAAT

'Je hoeft bij de BBB natuurlijk niet aan te komen met een halvering van de stikstofuitstoot in 2030 – een van de speerpunten van Greenpeace – maar wel met het punt dat vliegveld Lelystad niet open moet. Dat staat nu in het BBB-programma. Kijken we naar de klimaatplannen van BBB, dan zie je een rem op windenergie (geen nieuwe projecten op land en vertraging op zee), een keuze voor zonnepanelen op geluidsschermen en daken en voor investeringen in groen biogas en kernenergie. De partij kiest ervoor dat Nederland in 2050 CO_2-neutraal is, tien jaar later dan Greenpeace wil.'

GroenLinks/PvdA neemt wel 2040 als uitgangspunt en ziet zonne- en windenergie als 'het motorblok' van onze energievoorziening, uiteindelijk in combinatie met groene waterstof. D66 kiest ook voor klimaatneutraliteit in 2040 en wil wettelijk vastleggen dat Nederland in 2050 volledig circulair is. Ook de VVD wil meer windenergie op zee, maar kiest in tegenstelling tot GroenLinks/PvdA ook voor meer kernenergie. De Partij voor de Dieren (PvdD) wil dat Nederland al in 2030 klimaatneutraal is en de SP pleit wel voor een stop op fossiele subsidies, maar heeft geen concrete reductiedoelen voor de Nederlandse CO_2- en stikstofuitstoot.

'Als het gaat om stikstofuitstoot houdt de VVD net zoals het CDA vast aan een halvering in 2035, in plaats van in 2030 zoals Greenpeace wil. GroenLinks/PvdA en D66 kiezen wel voor 2030 en de PvdD wil in dat jaar de stikstofuitstoot zelfs al verminderen met 70%. Ons punt dat de EU Europese geldstromen naar ontbossing moet verbieden, krijgt alleen bijval van GroenLinks/PvdA en PvdD. Maar de ChristenUnie pleit wel voor een betere Europese bossenwet en BBB wil het EU-Mercosur-vrijhandelsverdrag heronderhandelen, omdat dit tot ontbossing leidt. VOLT wil sowieso dat natuur- en mensenrechten uitgangspunten zijn van het Europese handelsbeleid.'

SUPPORTERS MAKEN EEN VERSCHIL

Arabella ziet dat juist de combinatie van gedegen onderzoek, acties en campagnes, de steun van honderdduizenden supporters én de vertaling van Greenpeace-standpunten naar de Haagse politiek successen oplevert. Ze merkt direct het effect van alle petities die u tekent, de demonstraties waarin u meeloopt en de acties die u via sociale media ondersteunt. 'Politici zijn net mensen. Ze lezen de krant, kijken tv en volgen social-mediakanalen en dat bepaalt mede hun agenda. Als wij een onderzoek lanceren over de klimaatimpact op Bonaire, samen met u de Nederlandse regering via vele kanalen op haar verantwoordelijkheid wijzen én met inwoners van Bonaire een klimaatzaak voorbereiden, dan is de kans aanzienlijk dat politici mijn verhaal over klimaatrechtvaardigheid willen aanhoren.'

Nu Arabella de verkiezingsprogramma's kan analyseren, valt haar dan ook op dat de klimaatimpact op de BES-eilanden (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba) meer aandacht krijgt. Greenpeace vraagt om een klimaatadaptatieplan voor deze Nederlandse gemeenten. Zover gaat het CDA niet, maar ze pleit wel voor een verbeterd watersysteem. GroenLinks/PvdA en D66 zijn ronduit voor een adaptatieplan en ook de ChristenUnie wil de weerbaarheid van de eilanden vergroten door adaptatie en natuurbescherming. Jammer genoeg zeggen VVD, BBB en SP niets over de BES-eilanden in relatie tot klimaatverandering.

DIEPZEEMIJNBOUW

'Een verbod of moratorium op diepzeemijnbouw zien we nu alleen nog terug in de programma's van GroenLinks/PvdA en de PvdD, hoewel ook D66 zegt zich tegen diepzeemijnbouw te zullen verzetten. Daar moeten we nog veel meer lawaai over maken in Nederland. Want juist dit is een onderwerp dat in de nabije toekomst enorm belangrijk wordt. Mijnbouwbedrijven zijn van plan de diepzeebodem af te graven en zullen daarbij het unieke leven daar verwoesten, het CO_2-opnemend vermogen van oceanen verder verminderen en de visserij van Pacifische gemeenschappen verstoren (zie pagina 19). We kunnen die industrie nog stoppen voordat ze echt van start gaat. Daarom is een ferm standpunt van politieke partijen juist nu cruciaal.'

'Helaas is op dit moment het programma van Nieuw Sociaal Contract (NSC) nog niet bekend', zegt Arabella. 'Maar we hopen heel erg dat NSC haar streven naar een betrouwbare overheid ook toepast op de handhaving van natuurwetten en bescherming van omwonenden van vervuilende fabrieken. Ook weten we nog niet welke wijzigingen leden op partijcongressen zullen aanbrengen in de huidige programma's. Greenpeace blijft daarom bij alle partijen aandringen op een sterk klimaat- en natuurbeleid.' ■

> Een ferm standpunt van politieke partijen over diepzeemijnbouw **is juist nu cruciaal.**

© Osvaldo Tesoro / Greenpeace

LANGE REIS

Het nieuwste en meest ecologische actieschip van Greenpeace, *Witness*, maakte in mei en juni een lange reis door de Argentijnse Zee om de opmars van de olie-industrie te stoppen. We trekken samen op met lokale gemeenschappen en maatschappelijke organisaties.

© Osvaldo Tesoro / Greenpeace

WETENSCHAPPERS AAN BOORD

Wetenschappers van het Argentijnse instituut voor walvisbescherming voeren mee om de rijke biodiversiteit van de zee te onderzoeken. En om ons te voorzien van wetenschappelijke argumenten om dit unieke ecosysteem te beschermen.

© Osvaldo Tesoro / Greenpeace

UNIEKE SOORTEN

Vanaf de *Witness* zag de crew de unieke soorten die in Argentijnse wateren leven: bultruggen, honderden dolfijnen, zeeleeuwen, pinguïns, grienden, een familie van vijf orka's en heel veel vogels zoals albatrossen en stormvogels.

© Abbie Trayler-Smith / Greenpeace

WETENSCHAPPERS IN ACTIE

David Santillo en Kirsten Thompson zijn twee wetenschappers van onze Science Unit die al jarenlang helpen om campagnes te winnen. Achter de schermen doen ze cruciaal onderzoek in het Greenpeace-onderzoekslab, op (vervuilde) locaties wereldwijd én op onze schepen.

DOOR **JACQUELINE SCHUILING**

Het is een prachtige foto die eigenlijk alles zegt: Kirsten Thompson, onderzoeksleider tijdens een oceanencampagne, buigt zich vanuit een rubberboot tot vlak boven het ijskoude Antarctische water. Op de achtergrond kijkt een groepje pinguïns geïnteresseerd toe hoe Kirsten een klein apparaatje in het water laat zakken. ‘In deze watermonsters kunnen we DNA vinden van dieren die hier leven: walvissen, zeehonden, vogels en vissen. Dit helpt ons om de impact van klimaatverandering op het zeeleven rond Antarctica beter te begrijpen’, legt Kirsten uit. En dat leidt, zo hoopt ze, uiteindelijk tot maatregelen die de pinguïns beter beschermen.

Dat begrip, het resultaat van het onderzoek dat ze samen met collega’s doet, zet Kirsten vol overtuiging in voor de bescherming van onze planeet. Zowel in de collegezaal, waar ze studenten mariene biologie lesgeeft, als ter ondersteuning van Greenpeace-campagnes. ‘Op mijn 19e monsterde ik al aan op een Greenpeace-schip als matroos. Daarna ging ik mariene biologie studeren met als specialisatie walvissen. Ik zat vaker op een varend schip dan achter mijn bureau. Je snapt dat ik zielsgelukkig was toen ik tien jaar geleden voor Greenpeace ging werken’

GREENPEACE RESEARCH LABORATORIES

Kirsten is een van de wetenschappers die is verbonden aan onze Science Unit.
In het Greenpeace Research Laboratories, gehuisvest in de Britse Universiteit van Exeter, legt een hecht team van ervaren onderzoekers een stevige basis onder veel-campagnes. Of het nu gaat om klimaat, zeeleven, giftige stoffen, olievervuiling of plastic: hun werk is cruciaal voor het winnen van die campagnes.

> **Wetenschappelijke onafhankelijkheid** is cruciaal voor onze geloofwaardigheid.

‘Wij kunnen in alle fasen van een campagne betrokken zijn, van het ontwerp tot de uitvoering’, zegt David Santillo, senior onderzoeker bij de Science Unit. ‘En soms zelfs voordat een campagne bedacht wordt. Zo onderzoeken we al twintig jaar de risico’s van diepzeemijnbouw. Dat helpt de huidige Greenpeace-campagne enorm.’

David werkt inmiddels 29 jaar voor Greenpeace en heeft in die tijd een enorme kennis over milieuthema’s opgebouwd. Vindt hij zijn werk na zoveel jaren nog interessant? Absoluut, zegt hij beslist. ‘Kijk, gisteren stond ik nog in ons lab shampooverpakkingen te analyseren op plasticsoorten. Nu zit ik bij de Internationale Maritieme Organisatie waar we mariene geo-engineering ter discussie stellen. Dat is het idee dat je de oceanen kunt manipuleren om meer CO_2 op te nemen en zo klimaatverandering kunt oplossen. En volgende week onderzoek ik weer vervuilde grond uit Griekenland. Ik bedoel maar: *never a dull moment*.’

Vervuilende bedrijven zijn niet blij met de ervaren Greenpeace-wetenschappers. ‘Zij zwaaien nogal eens met stapels ingewikkelde technische rapporten om aan te tonen dat ze goed bezig zijn. Daar hebben toezichthouders vaak de tijd en expertise niet voor. Wij kennen de technieken die deze bedrijven gebruiken, lezen de rapporten en kunnen de lastige vragen stellen waar toezichthouders mee verder kunnen.’

ONAFHANKELIJK ONDERZOEK

Waar steeds meer onderzoek afhankelijk is van financiering door bedrijven of fondsen, kan Greenpeace dankzij de steun van supporters haar eigen onafhankelijke onderzoek blijven doen. David weet hoe belangrijk dat is. ‘Een goed voorbeeld is ons baanbrekende onderzoek naar giftige stoffen in kinderspeelgoed en huisstof in de jaren 90, waardoor de EU uiteindelijk een aantal gevaarlijke stoffen in speelgoed verbood. Nu gebruiken we dezelfde methoden om stoffen in bioplastics te onderzoeken.’

Werken voor Greenpeace betekent niet ‘u vraagt, wij draaien’, benadrukt David. ‘Wij zijn in de eerste plaats wetenschappers. Soms moeten we campaigners teleurstellen, omdat we een campagne niet goed onderbouwd vinden of niet met de gehoopte onderzoeksconclusies komen. Dat is jammer, maar juist die wetenschappelijke onafhankelijkheid is cruciaal voor onze geloofwaardigheid.’

VAN PLASTIC TOT DIEPZEEMIJNBOUW

De Science Unit werkt voor alle Greenpeace-kantoren. ‘Greenpeace Mediterranean riep bijvoorbeeld vorig jaar onze hulp in toen in Turkije illegaal buitenlands plastic werd gedumpt’, vertelt David. 'We zochten samen naar de dumplocaties, adviseerden welke monsters ze konden nemen zonder zichzelf aan gif bloot te stellen, analyseerden de gegevens en publiceerden uiteindelijk een schokkend rapport. Voor de mensen die rond de dumpplaatsen woonden was het plasticafval een ramp. Ons rapport leidde niet alleen in Turkije tot veranderingen, maar draagt ook bij aan een sterk wereldwijd plasticverdrag, omdat we laten zien dat de enige oplossing is: minder plastic produceren.’

Kirsten doet in alle wereldzeeën onderzoek naar walvisachtigen. Zo toonde ze samen met Griekse experts aan dat een bedreigde potvissensoort ernstig verstoord zou worden door seismische testen in de Middellandse Zee. Daarmee kon Greenpeace Griekenland een grote campagne opzetten. ‘Dankzij de hydrofoon, een soort onderwatermicrofoon, kunnen we vanaf onze schepen horen welke walvissen daar leven. Dat klinkt simpel, maar je hebt er speciale hardware en software voor nodig én mensen die daarmee om kunnen gaan.’ Daarom traint Kirsten geregeld de crew van schepen, zodat zij ze online kan ondersteunen en niet zelf overal bij hoeft te zijn.

‘Dit soort onderzoek is ook urgent in de Stille Oceaan waar mijnbouwbedrijven de diepzeebodem willen plunderen. We hebben in een deskstudie al aangetoond dat zeker dertig soorten walvissen en dolfijnen door het continue lawaai bedreigd worden.' Daarop stelde de Internationale Walvisvaart Commissie een speciale werkgroep in, waarvan Kirsten lid is. Heel belangrijk, vindt ze: ‘Als we de grote, invloedrijke gemeenschap van walvisexperts in actie krijgen tegen diepzeemijnbouw, versterkt dit de Greenpeace-campagne enorm.’ ■

Succes!

OVERWINNING INHEEMSE VOLKEN

Een groot aantal inheemse volken zette twee jaar geleden een kamp op in de Braziliaanse hoofdstad Brasilia. Hun landrechten en daarmee hun voortbestaan stonden op het spel. Want Het Hooggerechtshof boog zich over de vraag: moeten inheemse volken bewijzen dat ze al voor 5 oktober 1988 (de dag dat de grondwet in werking trad) op hun land woonden? Een onmogelijke eis voor veel volken en een grove schending van hun grondwettelijk recht op hun oorspronkelijke land. Niet voor niets was deze interpretatie van de wet ingestoken door bedrijven en beleidsmakers die de Amazone als goudmijn zien.

Zij doen al jaren verwoede pogingen om de inheemse rechten te ondermijnen. Als het Hooggerechtshof met deze 'marco temporal' (tijdskader) zou instemmen, zou dit dramatische gevolgen hebben voor de inheemse gemeenschappen. In heel Brazilië kwam de inheemse beweging in actie, gesteund door organisaties als Greenpeace. We overhandigden 500.000 handtekeningen aan het Hooggerechtshof, samen met leiders als Chief Raoni en Alessandra Munduruku, en ondersteunden de aanwezigheid van onze inheemse partners bij het Hof. Het Hooggerechtshof sprak afgelopen september het verlossende woord: de marco temporal geldt niet! Bepalend voor landrechten is hoe inheemse volken hun land bewonen en gebruiken voor hun levensonderhoud. Inheemse volken overal in Brazilië vierden deze overwinning, die ook cruciaal is in de strijd tegen de wereldwijde klimaat- en biodiversiteitscrises. Maar we moeten alert blijven, want conservatieve Braziliaanse wetgevers blijven proberen om inheemse gebieden open te stellen voor mijnbouw en andere verwoestende activiteiten.

© Pedro Ladeira / Greenpeace

Inheemse leiders wonen het marco temporal-vonnis bij in Brasilia.

IN GESPREK MET RASOPTIMIST JAN TERLOUW

Samen met campagneleider Wouter Lemm had Greenpeace-directeur Andy Palmen een inspirerend gesprek met schrijver en oud-politicus Jan Terlouw voor onze podcast Verhit.

Ze bespraken hoe we hoop kunnen koesteren in een tijd dat de negatieve rapporten over het klimaat en de natuur zich opstapelen. Terlouw deelt zijn inspiratiebronnen en beantwoordt vragen naar eventuele spijt over keuzes tijdens zijn politieke carrière. Voordat u gaat luisteren, verklappen we alvast dat Terlouw pessimisme en de hoop verliezen simpelweg verbiedt.

→ **Scan om te luisteren of ga naar act.gp/verhit-gpm**

BLIJF OP DE HOOGTE

Met de tweewekelijkse nieuwsbrief van Greenpeace Nederland blijft u het hele jaar door op de hoogte van onze acties en onderzoeken wereldwijd.

Ontdek manieren om zelf impact te maken, ontvang kijk-, lees- en luistertips en vergroot uw kennis over het klimaat en de natuur met betrouwbare informatie.

Scan of ga naar act.gp/nieuwsbrief-gpm

Uw handtekening **maakt het verschil!**

Meer dan 5,5 miljoen handtekeningen staan onder de petitie die actrice Jane Fonda en de Senegalese activiste Anta Diouf eind februari aan de VN overhandigden. Met die petitie eisten om precies te zijn 5.540.513 mensen samen een sterk oceanenverdrag. Mijn handtekening stond erbij en de uwe hoogstwaarschijnlijk ook – en dat is superbelangrijk! Dankzij al deze handtekeningen kon Greenpeace wereldwijd nog meer kracht zetten achter haar campagne voor de bescherming van onze oceanen. In juni vierden we het resultaat: er kwam een wereldwijd oceanenverdrag waarmee regeringen 30% van alle oceanen in 2030 kunnen beschermen.

SASKIA VAN AALST

Persvoorlichter Greenpeace Nederland

DRUKMIDDEL

Dus mocht u zich wel eens afvragen of uw handtekening onder onze petities wel zin heeft: jazeker! De oceanenpetitie is zomaar een voorbeeld van een ontzettend succesvolle petitie. Zo'n petitie is een middel om aan de overheid te laten weten dat u het ergens niet mee eens bent en dat u dit graag veranderd ziet. Of dat u juist heel erg vóór iets bent, zoals statiegeld op kleine flesjes en blikjes.

'Ieder heeft het recht verzoeken schriftelijk bij het bevoegd gezag in te dienen', staat in artikel 5 van onze Grondwet. Bij Greenpeace maken we veel gebruik van dit recht. Wanneer we een campagne starten, lanceren we bijna altijd ook een petitie. Met dit drukmiddel laten we zien dat een grote groep mensen achter deze campagne staat en dat het niet alleen iets is dat door een paar Greenpeace-medewerkers achter hun bureau is verzonnen.

Zo kan een petitie oproepen tot actie van de overheid tegen een vervuilend bedrijf. Tijdens een informatieavond van Tata Steel boden we een petitie aan, met de oproep de meest ziekmakende installaties van de fabriek te sluiten. Op deze manier kun je ook als inwoner uit bijvoorbeeld Twente laten zien dat je solidair bent met de omwonenden van Tata Steel.

In de rechtbank kunnen petities van juridisch belang zijn. Bij de klimaatzaak tegen Shell, de beroemde rechtszaak van onder andere Milieudefensie en Greenpeace waren er maar liefst 10.000 mede-eisers. Al deze mensen hadden zich aangesloten bij deze zaak. Juridisch gezien krijgt de zaak zo meer gewicht en laat je aan de rechter zien dat er brede steun voor is.

SUCCESVOL

En het werkt! We kunnen met een petitie gezamenlijk politieke druk opvoeren en overheden in beweging krijgen. Dat is ons gelukt met het wereldwijde oceanenverdrag, maar ook bijvoorbeeld met de petitie voor statiegeld op kleine plastic flesjes, waar ruim 100.000 mensen hun handtekening onder zetten. Nu is statiegeld verplicht en dat leidde weer tot een enorme afname van de hoeveelheid plastic zwerfafval.

Voor Greenpeace zijn de petities bovendien een mogelijkheid om in contact te komen met de ondertekenaars, als zij daarvoor toestemming hebben gegeven, om te vragen of zij onze campagnes ook financieel willen ondersteunen. Als 100% onafhankelijke milieuorganisatie nemen we immers geen geld aan van bedrijven of overheden en zijn we geheel afhankelijk van donateurs zoals u.

Kortom, uw handtekening doet er zeer toe. Vergelijk het met stemmen tijdens de Tweede Kamerverkiezingen: elke stem, in dit geval elke handtekening, telt. ■

> Met een petitie kunnen we gezamenlijk overheden **in beweging krijgen.**

Illustratie: Jeen Berting

WERELDWIJDE IMPACT

Campaigners Maarten, Roos, Sigrid en Tom over de mijlpalen **die we samen met u hebben bereikt** in 2023.

BEELD **JEEN BERTING**

MAARTEN DE ZEEUW

MIJLPAAL NATIONAAL

SCHIPHOL STOPT MET PRIVÉVLUCHTEN

'Dat Schiphol zelf van de privéjets af wil, is voor mij de overwinning van het jaar. En dat de luchthaven ook nog alle nachtvluchten en plannen voor een nieuwe landingsbaan schrappen, maakt het helemaal mooi. Maar Schiphol kon natuurlijk niet anders, na de enorme publieke druk die we samen met onze supporters en bondgenoten als Extinction Rebellion organiseerden. Onze actie in november vorig jaar kreeg heel veel steun, duizenden mensen tekenden onze petitie voor een verbod op privévluchten. Nu blijven we campagne voeren tot Schiphol aan de 'Parijs'-afspraken voldoet en Nederland het totale aantal vluchten drastisch inkrimpt.'

MIJLPAAL NATIONAAL

KLIMAATZAAK BONAIRE

'De steun groeit snel voor de klimaatzaak die inwoners van Bonaire samen met Greenpeace startten. Begin oktober telden we al 11.500 medestanders: mensen die klimaatrechtvaardigheid eisen voor deze bijzondere Nederlandse gemeente. Ook willen we dat Nederland zijn CO_2-uitstoot al in 2040 tot nul reduceert en niet pas in 2050, om de grootste risico's van klimaatverandering te voorkomen. Het aantal handtekeningen is belangrijk voor het succes van onze klimaatzaak. Zo laten we straks in de rechtbank zien dat onze eisen op brede steun in de samenleving kunnen rekenen. Allemaal mensen die met ons vinden dat Nederland al zijn inwoners moet beschermen tegen de zeespiegelstijging door klimaatverandering. Precies dat schreven we in mei in onze sommatiebrief aan de regering; onze laatste waarschuwing voordat we de Staat dagvaarden.'

MIJLPAAL NATIONAAL

'SPOT DE GIFWOLK' BIJ TATA STEEL

'Via het online meldpunt 'Spot de Gifwolk' dat Greenpeace samen met omwonendenorganisatie Frisse Wind.nu in mei lanceerde, zijn tot begin oktober al bijna 5.900 meldingen gedaan van giftige uitstoot door Tata Steel. Daarbij ging het om 439 gifwolken die we aan de omgevingsdienst doorgaven. De dwangsom van € 100.000 per overtreding is peanuts voor de multinational, maar bij vijftien van deze wettelijk verboden gifwolken moet de provincie Noord-Holland Tata Steels vergunning intrekken. En dat is ons doel: we willen dat de meest ziekmakende onderdelen van het bedrijf, de twee kooksfabrieken, per direct gesloten worden. Honderden actievoerders en omwonenden trokken daarom op 24 juni in een kleurige protestoptocht over het terrein van de vervuilende fabriek en bijna 40.000 mensen tekenden onze petitie die we eind september overhandigden aan demissionair staatssecretaris Heijnen.'

MIJLPAAL INTERNATIONAAL

BAANBREKENDE KLIMAAT-CAMPAGNE VOOR MENSEN-RECHTEN

'Wat ik in 2023 echt een mijlpaal vond, was een unaniem besluit in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Alle landen waren het er in april over eens: ze vragen het Internationaal Gerechtshof om een advies over de plicht van staten om hun burgers te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Zo'n *advisory opinion* kan verstrekkende gevolgen hebben. Eerdere adviezen van het Gerechtshof leidden tot internationale wetgeving over het recht op zelfbeschikking, het voorkomen van genocide en nucleaire ontwapening.

Dit succes is vooral te danken aan jonge rechtenstudenten van eilandstaten als Fiji en de Solomoneilanden. Zij voerden intensief campagne voor deze juridische basis onder klimaatrechtvaardigheid. En ze krijgen daarbij de steun van Greenpeace. Onze *Rainbow Warrior* voer deze zomer door de Stille Oceaan met aan boord jonge klimaatstrijders uit het Caribisch gebied, Torres Strait, de Filippijnen, India, Tonga en de Solomoneilanden. We verzamelden getuigenissen die de roep om gerechtigheid in Den Haag zullen versterken, zodat 's werelds hoogste gerechtshof zich uitspreekt over 's werelds grootste bedreiging voor de mensenrechten.'

ROOS **BENARD**

Beeld: Jeen Berting

MIJLPAAL NATIONAAL

SAMEN REDDEN WE DE NATUUR

'Hoewel de aanleiding bijzonder treurig is, ben ik wel blij dat de kogel door de kerk is: in juli dagvaardden we de overheid vanwege haar falende stikstofaanpak. De natuur kan eenvoudig niet wachten. Helaas is in de afgelopen jaren nog nauwelijks stikstof gereduceerd. Na talloze gesprekken met ecologen, juridische experts en collega-organisaties, weten we het zeker: een rechtszaak is ons laatste redmiddel om de meest kwetsbare natuur te redden. Wij eisen dat de overheid deze natuur beschermt. Greenpeace is de eerste in Europa die via een civiele rechtszaak de natuur wil beschermen tegen te veel stikstof. Ik vermoed dat – ongeacht het vonnis – deze natuurzaak effect zal hebben op het overheidsbeleid. Alleen al de aankondiging van juridische stappen in mei 2021 droeg ertoe bij dat het kabinet haar stikstofdoelen verhoogde en een transitiefonds van € 25 miljard presenteerde. Ook buiten Nederland wordt deze rechtszaak nauwlettend gevolgd. Want als we succesvol zijn, kan deze Greenpeace-rechtszaak overal navolging vinden.'

MIJLPAAL NATIONAAL

SCHADE DOOR RABOBANK BECIJFERD

SIGRID **DETERS**

‘Even serieus… hoeveel onderzoeken moeten er nog volgen voordat Rabobank gaat betalen voor de gigantische natuur- en klimaatschade die zij heeft veroorzaakt? Dankzij nieuw onderzoek in september, dat u als supporter mede mogelijk maakte, kunnen we daar nu een concreet prijskaartje aan hangen. Rabobank moet minstens € 9,5 miljard terugbetalen vanwege haar financiële betrokkenheid bij ontbossing en natuurverwoesting in Brazilië sinds begin deze eeuw. Nu houdt de bank de winsten en draait de samenleving op voor de schade; absurd natuurlijk. Zeker als je weet dat Rabobank ook in Nederland al verantwoordelijk is voor ruim € 3 miljard aan maatschappelijke schade door de stikstofcrisis, zoals Greenpeace in mei becijferde. Met honderden activisten van Extinction Rebellion en Greenpeace kwamen we op 11 oktober door het hele land in actie: alle ingangen van het hoofdkantoor in Utrecht waren tot laat in de avond geblokkeerd en klimmers lieten metershoge banners zakken met daarop de verwoestingen afgebeeld die Rabobank al decennialang aanricht. Ook in Nijmegen, Rotterdam, Leeuwarden, Elst en Eindhoven werd actie gevoerd. Ik heb genoten van de creativiteit en volharding van de actievoerders, fantastisch!’

MIJLPAAL INTERNATIONAAL

BOSSENWET DOORBRAAK VAN HET JAAR. EN NU DOOR!

‘We hebben er samen met u drie jaar campagne voor gevoerd, 1,2 miljoen mensen tekenden onze petitie en op 29 juni was het dan zover: de Europese bossenwet werd officieel van kracht. Een historische stap dichter bij ontbossingsvrije producten! Bedrijven krijgen nog anderhalf jaar de tijd om aan de wet te voldoen, maar vanaf december 2024 is het bingo: ze moeten precies kunnen aantonen waar hun grondstoffen vandaan komen én dat daarvoor geen bos is verwoest. Heel goed nieuws voor de mensen en dieren in het Amazonewoud en de regenwouden in bijvoorbeeld Indonesië en Congo. En dus voor ons klimaat. Perfect is de wet nog niet, we blijven pleiten voor bescherming van álle cruciale ecosystemen, maar het is een prachtig begin.’

MIJLPAAL INTERNATIONAAL

PALMOLIE-BEDRIJVEN DRUIPEN AF

‘De Awyu-gemeenschap uit West-Papoea behaalde in september, met juridische steun van Greenpeace, een klinkende overwinning op twee palmoliebedrijven. Na zes maanden strijd verwierp een rechtbank in Jakarta een rechtszaak die was aangespannen door de bedrijven. De palmoliebedrijven, die helaas al bijna 9.000 hectare inheems bosgebied kapten, moeten nu stoppen met hun ontbossing. Het vonnis kan ruim 65 duizend hectare ongerept regenwoud redden, zeg maar zes keer de oppervlakte van Parijs. Een grote overwinning voor de inheemse gemeenschappen wier economische, sociale en culturele rechten werden geschonden.’

MIJLPAAL INTERNATIONAAL

HISTORISCH VERDRAG VOOR OCEANEN

TOM **GRIJSEN**

‘De handtekening van 180 wereldleiders onder een wereldwijd oceanenverdrag is misschien wel de grootste overwinning ooit op het gebied van natuurbehoud. Met dit verdrag in de hand kunnen regeringen wereldwijd zeereservaten instellen. Zo kunnen ze zich houden aan een andere cruciale afspraak uit het Biodiversiteitsverdrag (december 2022): dat minstens 30% van alle oceanen in 2030 beschermd zal zijn. Zeereservaten bieden een veilige haven voor het zeeleven, vrij van menselijke druk, waardoor vispopulaties en planten kunnen herstellen en ecosystemen weer tot bloei kunnen komen.

Nu is het zaak dat minstens zestig landen het oceanenverdrag tot wet verklaren, oftewel ratificeren; pas dan kan het in werking treden. Met uw steun dringen we er bij regeringen op aan om het verdrag met spoed te ondertekenen (dat hebben vele tientallen landen al gedaan, waaronder Nederland) en in recordtijd te ratificeren. Het is hoog tijd dat zij serieus aan de slag gaan met de bescherming van zeegebieden.’

MIJLPAAL INTERNATIONAAL

VOORLOPIG GEEN FIAT VOOR DIEPZEE-MIJNBOUW

‘Dankzij een effectieve campagne konden Greenpeace en bondgenoten voorkomen dat de diepzeebodem nu al verwoest wordt door mijnbouwbedrijven met dollartekens in hun ogen. Deze zomer waren we samen met Pacifische activisten in Jamaica, waar de Internationale Zeebodemautoriteit groen licht dreigde te geven voor de commerciële diepzeemijnbouw. Dat is niet gebeurd, mede dankzij de 1 miljoen mensen die onze petitie tekenden en de druk die we samen uitoefenden op regeringen. Maar een gelopen race is het allerminst. Zolang er geen tijdelijk verbod (moratorium) komt, blijft de dreiging van monsterlijke machines die de diepzeebodem doorklieven als een zwaard van Damocles boven het rijke en nog onbekende diepzeeleven hangen. Greenpeace zet daarom alles op alles om deze destructieve industrie te stoppen nog voordat ze van start gaat.’

MIJLPAAL INTERNATIONAAL

OLIERAMP AFGEWEND

‘De tikkende tijdbom FSO Safer is in augustus eindelijk onschadelijk gemaakt. Na drie intense weken zijn meer dan een miljoen olievaten van deze roestende tanker voor de kust van Jemen veilig overgebracht naar een nieuw schip. Greenpeace heeft zich in de afgelopen jaren sterk ingezet voor een oplossing om een ongekende ramp te voorkomen die mens en het milieu in de wijde omtrek zou vervuilen. De olie-industrie, die verantwoordelijk was voor de olie in het schip, vertikte het opnieuw om haar eigen rotzooi op te ruimen. Maar de VN-lidstaten, Nederland voorop, bundelden hun krachten en wendden een ramp af die het hele Midden-Oosten bedreigde.’

© Denis Sinyakov / Greenpeace

Russische veiligheidsdiensten abseilen vanuit een helikopter op het dek van de *Arctic Sunrise* (19 september 2013)

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens oordeelde in juni in het voordeel van de 'Arctic 30'. Tien jaar nadat Rusland 28 Greenpeace-actievoerders en 2 journalisten onterecht arresteerde, benadrukt deze uitspraak het **recht op vreedzaam protest.**

DOOR **FAIZA OULAHSEN**

Ik herinner me nog goed het emotionele moment waarop ik samen met de 29 andere arrestanten vrijkwam, deze maand precies tien jaar geleden. In september 2013 werden we opgepakt tijdens een vreedzame protestactie bij een Russisch boorplatform. Ons Greenpeace-schip *Arctic Sunrise* werd geënterd door gemaskerde commando's, ik kreeg een geweer op mijn gezicht gericht, onze rubberboten werden met messen bewerkt en er werden automatische wapens afgevuurd in het water rondom ons. Ik stond doodsangsten uit.

We werden beschuldigd van piraterij. Hoewel president Poetin de dag na onze formele arrestatie toegaf dat 'het absoluut duidelijk is dat zij natuurlijk geen piraten zijn', werden we opgesloten in detentiecentra in Moermansk en later in Sint Petersburg. Elke avond probeerde ik de slaap te vatten in een oncomfortabel stapelbed, wetende dat als we veroordeeld zouden worden, ik minstens 10 jaar in een Russische gevangenis zou doorbrengen.

Buiten mijn gevangenismuren veroorzaakte onze zaak een schokgolf van verontwaardiging. Over de hele wereld werd gedemonstreerd voor onze vrijlating, in Rusland maakten vrijwilligers pakketjes met warme kleding voor ons, Greenpeace trommelde haar beste advocaten op. Dankzij al die solidariteit en druk konden we na ruim twee maanden eindelijk onze familie en vrienden in de armen vallen.

KRACHTIG SIGNAAL

Wat ben ik blij met de uitspraak van het Hof, dat Rusland ons op willekeurige wijze heeft opgepakt en ons recht op vrije meningsuiting heeft geschonden. Blij voor mezelf en mijn 29 lotgenoten, maar ook voor alle andere mensen die opkomen voor onze prachtige maar kwetsbare planeet. Mensen die zich net als wij verzetten zich tegen de fossiele brandstofindustrie die ons dieper in de klimaatcrisis drijft en overal ter wereld dood, natuurverwoesting en ontheemding veroorzaakt.

Het Hof geeft een krachtig signaal af in een tijd dat steeds meer overheden ongekend hard optreden tegen klimaatactivisten: het recht op protest moet beschermd worden, óók als een actie verstorend werkt. Onze actie bij het Russische boorplatform moet volgens het Hof gezien worden als 'een meningsuiting over een kwestie van aanzienlijk maatschappelijk belang'.

ZORGEN OVER DEMONSTRATIERECHT

Ik maak me zorgen over de draconische straffen voor klimaatactivisten in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en de VS. Maar ook in Nederland staat het demonstratierecht onder druk. Klimaatactivisten van Extinction Rebellion werden in januari preventief gearresteerd op verdenking van opruiing en de politie treedt hard op tegen demonstranten tijdens de A12-blokkade. Ben je een activist van kleur, zoals ik, dan loop je nog meer risico: als ik demonstreer, stel ik me bloot aan discriminatie en racisme, ook door de autoriteiten.

Het College voor de Rechten van de Mens en de Nationale ombudsman uitten hun zorgen, net zoals Amnesty International. In twee recente rapporten constateert de mensenrechtenorganisatie dat demonstraties in strijd met internationale verdragen worden verboden. Ook ziet ze een gebrek aan kennis bij de overheid over het demonstratierecht, waardoor mensen onterecht massaal worden aangehouden tijdens vreedzame protesten en de politie actievoerders onaangekondigd thuis opzoekt.

BETROKKENHEID KOESTEREN

Greenpeace-directeur Andy Palmen wilde die kennis eerder dit jaar graag opvijzelen: demonstreren is een mensenrecht, géén gunst van de overheid. Het is de taak van de overheid, zo schreef Andy in een opiniestuk begin september in NRC, en daarmee van de politie om demonstraties maximaal te faciliteren en demonstranten te beschermen. Ook demonstranten die binnen de grenzen van het demonstratierecht burgerlijk ongehoorzaam zijn, moeten de ruimte krijgen om hun stem te laten horen. Gaan demonstranten grenzen over, dan is het de rechter die achteraf toetst en burgers indien nodig op de vingers tikt.

Andy's stuk werd ondertekend door collega's van dertig maatschappelijke organisaties in Nederland. Demonstranten zijn volgens hen misschien wel de meest betrokken burgers van ons land. Die betrokkenheid zou de overheid moeten koesteren. We stellen er grote problemen mee aan de kaak, leggen onrechtvaardigheid bloot en roepen de vernietiging van het milieu een halt toe.

BLIJVENDE HERINNERING AAN SOLIDARITEIT

Dankzij de vreedzame actie van de Arctic 30 werd boren naar olie in het Noordpoolgebied een onderwerp van wereldwijde discussie. Sinds onze arrestatie in Rusland is er veel veranderd, maar die verandering gaat veel te langzaam. 's Werelds meest vooraanstaande klimaatwetenschappers publiceerden in maart hun beoordeling van de klimaatnoodtoestand en hun boodschap was klip-en-klaar: 'De keuzes en acties die in dit decennium worden geïmplementeerd, zullen nu en nog duizenden jaren lang gevolgen hebben.'

Vreedzaam protest gaat daarom door, van de Noordpool tot in Velsen-Noord, waar Tata Steel zijn omgeving en het klimaat vervuilt. Protest is van vitaal belang als regeringen niet snel genoeg reageren op klimaatverandering en natuurvernietiging. Disproportionele reacties van overheden zijn puur bedoeld om mensen te intimideren die zich verzetten tegen regeringen en bedrijven die ernstige schade toebrengen aan ons welzijn, onze planeet en onze toekomst. Ik hoop en verwacht dat mensen in Nederland het recht op vreedzaam protest blijven verdedigen. Die hoop wordt gevoed door de blijvende herinnering aan de solidariteit die we zagen en voelden als Arctic 30. ■

FAIZA OULAHSEN
Hoofd Klimaat en Energie

> Sinds onze arrestatie in Rusland is er veel veranderd, **maar het gaat veel te langzaam.**

Kernenergie: © Emeric Fohlen / Greenpeace | Don't stop: © Mother / Greenpeace | Less meat: © Kristian Buus / Greenpeace | RightToCleanAir: © Luke Duggleby / Greenpeace | Plasticfabriek: © Paul Hilton / Greenpeace

TEGEN KERNENERGIE

Greenpeace-activisten verstoorden eind september een internationale conferentie over kernenergie in Parijs. Het Atoomenergieagentschap van de OESO en de Franse regering organiseerden de conferentie in de aanloop naar de Klimaatconferentie (COP 28) in december in Dubai. Midden in een klimaatcrisis promoot Frankrijk kernenergie, terwijl dit geen oplossing is: te duur, de bouw duurt te lang, en we schepen de generaties na ons op met levensgevaarlijk kernafval.

Don't stop

Met *Don't Stop* maakte Greenpeace een hartstochtelijk pleidooi om vandaag actie te ondernemen voor het welzijn van morgen. De gelauwerde producer Fraser T. Smith en rapper Avelino tekenden voor deze herbewerking van Fleetwood Mac's klassieker, die vergezeld gaat van een korte film die is geproduceerd door de Oscar-winnende regisseur Steve McQueen: act.gp/dontstop-gpm

2,4

jaren verloren inwoners van Jakarta aan gemiddelde levensverwachting. Dat laat de jongste *Air Quality Life Index* zien. De oorzaak: lage normen voor luchtvervuiling. Greenpeace kwam dit najaar in actie voor schone lucht in 'de meest vervuilde provincie van Indonesië'.

Succesjes!

MINDER DEENSE VARKENS

De Deense minister van Milieu heeft geluisterd naar de protesten van omwonenden en Greenpeace tegen een uitbreiding van een varkensfabriek. In een nieuw voorstel dicht hij eindelijk een absurde maas in de Deense wet, waarmee boeren twee keer zoveel konden uitstoten door hun veeteelt over twee percelen te verdelen.

ZICHTBARE VERVUILING

Een Thaise rechtbank dwingt het Ministerie van Industrie om data te publiceren waarmee het publiek kan zien hoe vervuild hun lucht of water is. Een belangrijke overwinning voor de #RightToCleanAir-coalitie, geleid door Thaise milieuorganisaties waaronder Greenpeace.

GEEN GROTE PLASTICFABRIEK

Zeeland, Noord-Brabant en veertien milieuorganisaties, waaronder Greenpeace België, hebben de komst van een ethaankraker in de Antwerpse haven voorlopig voorkomen. De kraker zou ethyleen maken, een belangrijke bouwsteen van plastic, en was vlakbij een Natura 2000-gebied gepland. De Belgische rechter geeft ons gelijk.

National Marine Sanctuaries, CC

SCHATTEN IN DE DIEPZEE

Een flapjack-octopus en een vis in het Greater Farallones National Marine Sanctuary in San Francisco.

Volgens de baas van het Canadese mijnbouwbedrijf TMC is de diepzeebodem een uitgestrekte mariene woestijn. Die kunnen we dus rustig met onze reusachtige machines omploegen, bedoelt hij maar.

Of dit schattige octopusje het daarmee eens is? Waarschijnlijk niet. Hij lééft op de diepzeebodem. Niet groter dan 20 cm, zwemt hij rond op dieptes tot 2.350 meter, flapperend met zijn Dombo-achtige vinnen. Het diertje eet kleine wormpjes en schelpdieren. De roodoranje flapjacks zijn voor roofvissen bijna onzichtbaar, omdat rode golflengten de diepzee niet bereiken. Wordt het octopusje toch gespot, dan kan hij zichzelf lanceren en met zijn vinnen een golfstroom in sturen die hem in veiligheid brengt. Net zoals Pearl uit de succesfilm Finding Nemo, waarvoor de flapjack model stond.

Deze adorable flapjack octopus, zoals zijn ontdekkers hem doopten, heeft geen stem in de beslissing over het toestaan van diepzeemijnbouw. Greenpeace komt in een wereldwijde campagne op voor al het diepzeeleven dat vernietigd wordt als TMC en andere mijnbouwbedrijven hun zin krijgen. Ook ons klimaat krijgt een nieuwe slag te verwerken als de commerciële diepzeemijnbouw wordt toegestaan. Wetenschappers waarschuwen dat oceanen hun CO_2-absorptievermogen deels kunnen verliezen. En dat de enorme hoeveelheid CO_2 die in de diepzeebodem ligt opgeslagen mogelijk vrijkomt.

Scan voor een video van het adorable octopusje:

act.gp/flapjack-gpm

en vergeet daarna niet onze petitie tegen diepzeemijnbouw te tekenen:

act.gp/deepsea-gpm

Elke handtekening telt (zie pagina 11)!

© Len ter Laak / Greenpeace

Herinneringsboom

Wie het Greenpeace-kantoor in Amsterdam binnenkomt, ziet hem meteen: de Herinneringsboom. Kunstenaar Balthasar Prinsen maakte de katoenen boom, waarin de namen staan van mensen die Greenpeace sinds 1987 opnamen in hun testament. Een gedicht van Anne Broeksma vergezelt het kunstwerk dat in 2016 onthuld werd.

Een van de namen is Hanny, de zus van Sieds Hiddema. Samen met zijn vrouw Maya en een grote groep nabestaanden kwam hij aan het begin van de herfst naar Greenpeace, om te zien hoe hun dierbaren in onze Herinneringsboom zijn vereeuwigd. Het kunstwerk bestaat uit bomen die aan windmolens doen denken; de inmiddels 999 namen staan in hokjes die honingraten symboliseren. Sieds vertelt hoe zijn zus van haar kerk in Pieterburen, naast de oude pastorie waarin ze woonde, een dorpshuis voor buurtgenoten maakte. Na haar dood in 2020 moest hij tientallen incasso's voor goede doelen stopzetten. Hanny nam een select aantal doelen op in haar testament, waaronder Greenpeace. 'Liefdadigheid was haar levenswerk', glimlachen Sieds en Maya.

'Wij zijn slechts een stipje
in het midden onbeduidend, maar in
staat om te duiden
om te leren, om lief te hebben
we groeien naar het licht.'

(Slotstrofe van Anne's gedicht 'In het midden')

© herfst/winter 2023 Greenpeace Magazine
Stichting Greenpeace Nederland
Greenpeace Magazine verschijnt
3 keer per jaar.

Kom ook in actie met Greenpeace
via greenpeace.nl/acties

ISSN: 0166-4506
Postadres:
Postbus 3946, 1001 AS Amsterdam
Bezoekadres:
NDSM-Plein 32, 1033 WB, Amsterdam

Voor administratieve vragen:
Supporter care: 0800 422 33 44 (gratis)
of greenpeace.nl/contact
Rekeningnummer:
NL89 TRIO 0338 8885 00
Opmerkingen en suggesties over de inhoud van Greenpeace Magazine kunt u sturen naar redactie@greenpeace.nl.

Redactie: Fedde Wiersma (hoofdredactie), Jacqueline Schuiling, Angèle Mann
Eindredactie: Jacqueline Schuiling

Art direction en vormgeving:
Jeen Berting
Coverillustratie: Jeen Berting
Drukwerkcoördinatie:
Yuri Gunther Moor

Volg Greenpeace op greenpeace.nl.
Twitter: @GreenpeaceNL
Facebook: Greenpeace Nederland
Instagram: @greenpeacenl

Greenpeace Magazine is gedrukt op 100% hergebruikt en chloorvrij gebleekt papier.